

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Sermo. In Canticum Virginis Mariae. Magnificat anima mea Dominum.
Tom. 5. pagin. 309.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

tibus, pia proficientibus, dulcis contemplantibus: ô clemens liberando, pia largiendo, dulcis te donando: ô clemens consolando, pia blandiendo, dulcis osculando. Clemens es subjectis, pia jam correctis, dulcis prædilectis, Amen.

S E R M O.

In Canticum VIRGINIS MARIÆ.

Magnificat anima mea Dominum.

Tom. 5. pagin. 309.

M*Magnificat anima mea Dominum.* Magnificat voce: magnificat opere: magnificat affectu. Magnificat laudando, amando, prædicando. Magnificat, laudandi, amandi & magnificandi formam simul & materiam dando. *Magnificat anima mea Dominum:* quia magnificè à magnifico Domino magnificata est. In primis ad imaginem & similitudinem Dei, anima mea mirabiliter à Domino creata est; sed postea in Adam mirabiliter deformata, nunc mirabiliùs gloriosiùs & magnificentiùs à Domino renovata est. *Magnificat anima mea Dominum.* Magnificat omnis creatura Dominum, sed ampliùs super omnem creaturam, anima mea Dominum magnificat. In omni enim creatura, nihil tam magnificè fecit Dominus; sicut animam meam; Sed sicut Dominus voluit, sic factum est. *Magnificat anima mea Dominum.* Dominum magnifica, non temetipsum. Qui semetipsum magnificavit, quantum in ipso fuit, Deum exhonoravit: & ideò non se exaltavit, sed præcipitavit. Tuum est te ipsum humiliare, Dominum exaltare.

Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Vide qualis ordo: priùs cytharam, postea psalterium tetigit: priùs animam, postea spiritum posuit: non enim priùs quod spirituale, sed animale; de-
indè

indè quod spirituale. *Et exultavit spiritus meus*, extra omnem creaturam, extra seipsum etiam gaudio saltavit. In quo? Non in me; sed in Deo Creatore meo: cognitione & amore ejus fervendo: & hoc non per me, sed mediante & salvante me *Salutari meo*, Iesu Filio meo, singulariter meo. Meus est Deus; meus Salutaris; meus est Filius. Omnium quidem Conditor est, sed mei solius Filius est: & me mediante omnium salus est. *Quia respexit humilitatem ancilla sue*. Non auderet ancilla sua, nec oculos ad eum levare, nisi ipse prior ad ancillam suam dignaretur aspice-re. Ab illo priùs respexit super nos misericordia: quia nos nimis despectos nostra reddiderat miseria. Me autem inter omnes specialiter respexit, cui super omnes singulare privilegium concessit. Et vide, quia non fuit contenta dicere, *respexit me*, aut *respexit ancillam suam*, aut *respexit humilitatem meam*; sed semetipsam, depressit valdè, & firmissima locavit fundamenta, ubi tantæ magnitudinis & pulchritudinis firmiter exciperet, & servaret ornamenta. *Respexit*, inquit, *humilitatem ancilla sue*. Singula verba suo pondere libranda sunt. Sunt enim ancillæ, sed non humiles. Ancilla fuit Agar, sed superba: Dominam suam despe-xit, *Gen. 16*. Sunt multæ satis humiles, sed non usque ad ancillas, sed multæ humiles etiam ancillæ, sed non Domini: humilitas ergo contemptum sui: ancilla famulatum suâ devotione commendat. *Respexit humilitatem ancilla sue*; Respiciendo me per gratiam suam: & humilem me fecit: & ancillam suam. Suam, inquam, me fecit: & in me suum speciale opus fecit.

Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O dilatatum cor: quàm perlucidis oculis omnem subitò creaturam in vera beatitudine collocandam simul aspexisti. *Ecce*, inquit, intuentis est hoc verbum, & demonstrantis. Ecce video quod futurum sit de me, quis fructus procedet ex me: quot & quanta bona, non mihi soli, sed omnibus generationibus pervenient

per me. *Beatam me dicent omnes generationes.* Beatam me non dicerent, nisi de eadem beatitudine, quam habeo, aliquid attingerent. Quomodo eructabit qui non manducat? *Beatam me dicent*, de cuius bono fructum percipient omnes generationes. Ex meo fructu benedicentur: & cum omnes beatificentur; omnes tamen beatam singulariter me dicent. Omnes, inquam, generationes, generationes cœli, generationes terræ: omnes Angeli, & omnes Electi. Nam & in Angelis generationes sunt. Unde dicitur Pater Spirituum, *Eph. 3.* Et ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Alij enim alijs in cœlo patres sunt, quibus paternam charitatem præsent: in quibus generant & exprimunt omnem paternitatis affectum. Ex summo enim Patre omnis eorum paternitas nominatur: quia sicut summus & verus Pater omnes paternè diligit, & docet & regit, ita & ipsi secundum donum paternitatis quod acceperunt, subiectos sibi paternè diligunt, & docent, & regunt. Sic & boni Patres, qui sunt in terra, à summo Patre paternitatis suæ munus accipiunt: secundum quod & ipsi plus vel minus ad notitiam & amorem summæ paternitatis accedunt. *Omnes generationes beatam me dicent*; Angelicarum namque generationum numerus per generatum reintegrabitur: & hominum generatio in Adam maledicta, per benedictum fructum ventris mei, ad æternam benedictionem regenerabitur. Inter has & super has omnes generationes, *Beatam me dicent omnes ipsarum generationes.* Merito ergo Dominam beatamque te dicent omnes generationes: quæ omnibus veram & æternam beatitudinem genuisti.

Quia fecit mihi magna qui potens est & sanctum nomen eius. Hoc, inquam, quod omnes generationes me beatificant, non mihi attribuo, non meis adscribo meritis; sed ei qui fecit mihi magna. Ex hoc enim beatificor ab omnibus, quia ab ipso beatificata sum, quasi in speculum beatitudinis omnibus præposita
tum.

sum. *Quia fecit mihi magna.* Non enim aliquod magnum fecit mihi, sed multa magna, magnum est per se, quod Virgo sum; magnum per se, quod Mater sum; magnum, quod simul utrumque & Virgo & Mater sum; & cuius Mater? Dei, Unigeniti, Plasmatoris & Salvatoris omnium. *Fecit mihi magna.* Non potest narrari, non potest cogitari magnitudo & multitudo bonorum, quæ fecit mihi. Et quisnam est ille, qui tam magna fecit tibi? *Qui potens est & sanctum nomen ejus.* Nolite mirari, nolite dicere, quomodo possunt hæc fieri? Potens est ille qui fecit hæc; potens est, imò omnipotens. Potentiam ejus attendite: quia omnia quæcunque vult, potens est facere: magna sunt, quæ attenditis in me; sed magna est illa potentia, quæ tam magna fecit mihi. Ex magnis & mirabilibus quæ fecit in me, magnam & mirabilem potentiam illius perpendite. Et quare hic tam magna fecit tibi? *Quia sanctum nomen ejus:* propter nomen suum, non propter meum meritum, tam magna fecit mihi: nomen suum, quod est mirabile, & sanctum, & ineffabile, voluit in me declarare. Quod est hoc nomen? Bonus. *Quia nemo bonus:* nisi solus Deus. Ergo propter solam bonitatem suam tam magna fecit mihi; quia & potentiam & bonitatem suam in me voluit declarare: potens enim singulariter, & sanctum nomen ejus; sed sicut in ipso sanctum est nomen ejus, sic sanctificetur & in nobis, sicut in ipso ab æterno prædestinatum est, sic compleatur in nobis.

Et misericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum. Ecce nomen ejus dicitur *misericordia ejus.* Ubi? à progenie in progenies. A Judæa in omnes gentes: vel ab initio seculi usque in finem: misericordia ejus impeditur, non passim sed timentibus eum. Non est personarum acceptio apud Deum. Judæus & Græcus, Barbarus & Schyta, servus & liber, masculus & femina *Coloss. 3.* in omni gente & progenie: si timet Deum, & operatur

ratur justitiam, acceptus est illi. *Misericordia ejus timentibus eum.* A timore incipitur, ut ad amorem perveniatur. Non desperent adhuc timentes pro peccatis suis, quia misericordia illius super timentes eum. Misericordia ejus remittit peccata timentibus eum; remissio peccatorum nutrit amorem sitientibus eum: qui autem diligunt eum, nomen ejus agnoscunt: amor ipsa notitia est; sed quantò adhuc à notitia ejus distamus; tantò etiam eum minus amamus: si autem nondum illum perfectè amare possumus, quia nec perfectè novimus, vel cum amore timeamus. Qui autem sine amore timet, non filius sed servus est: & hic timor pœnam habet, non notitiam.

Fecit potentiam in brachio suo. Naturâ quidem filij eramus iræ; sed per Redemptionem Iesu Christi facti sumus filij misericordiæ: quia *fecit potentiam in brachio suo*; alligans fortem, & vasa ejus diripiens; alioquin nisi nos Filius liberasset, & per mortem suam Deo reconciliasset: non esset super timentes blandiens misericordia; sed super timentes eum puniens justitia. Quia *disperfit superbos mente cordis sui.* Quoniam ergo universæ viæ Domini misericordia & veritas, sicut suprà de misericordia, quâ humiles redemit; ita nunc & de justitia, quâ superbos judicat, agit: & quasi geminum parietem ex utrisque vicissim tractando constituit: *Disperfit superbos mente cordis sui.* Ab initio mundi tam homines quàm Angeli superbientes sunt dispersi. Projectus est de cœlo draco magnus, sathanas, & dispersus est per hunc aërem tenebrosam: quoniam in unitate veritatis stare noluit, qui enim in veritate Dei collectus non est: in sua vanitate dispersus est. Dispersi sunt superbi, qui ædificabant turrim Babel: quia unitas linguæ eorum in multitudine scissa est. Omnis superbus eo ipso, quod superbit, dispersus est: quid enim superbia nisi pulvis in altum sublatus & in ventum dispersus? *Disperfit superbos mente cordis sui:* hoc est eos, qui superbiunt mente cor-

re cordis sui, quàm dilucidè secretum pessimæ elationis latibulum referavit! Est enim quædam quasi bruta & vilis superbia, quæ omnibus etiam stultis palam est: quæ maximè incarnalium sensuum voluptate moratur; sicut est aut de nitida carne, aut de pulchra veste; aut de cibi vel alicujus immundi desiderij expletâ voluptate gestire.

Est & alia quæ sibi pulchrior videtur superbia; & tamen longè turpior; sicut est de scientia, vel potentia; vel de ingenij subtilitate super alios extolli, & cæteros quasi pecora præ se reputare, quæ præclaros hujus seculi solet occupare. Est & tertium genus teterrimum, uti de virtutibus, de miraculis, de intelligendis Angelorum linguis, vel mysteriis cœlestibus apud se gloriari. Isti enim sunt, qui superbiunt mente cordis sui. Mens subtilitas est intelligentiæ: Cor affectio inanis gloriæ. Et benè additum est *sui*; quia etsi à Deo aliqui habent scientiam, sed tamen à se ipsis habent extollentiam. Omnes ergo gentes superbas dispersit, pecora campi, volucres cœli, & pisces maris; Isti enim pisces qui retia rumpunt, qui subtilia rimantur, qui inter fideles quasi in aquis humiles esse videntur; sed tamen non de fluminis dulcedine, sed de maris amaritudine sunt pisces maris: ideò non cœli sed maris semitas perambulant; nam etsi aliquid cœleste quasi in aëra saltando percipiunt: totum in profundum maris secum demergunt: At verò volucres cœli manifestâ levantur superbiâ: qui pro temporali gloria, quasi vertice sydera tangere sibi videtur: qualem sacra historia describit Antiochum 1. *Machab.* fuisse, vel Herodem *Act. 12.* quales etiam multos hodiè, quos non legere, sed lugere licet & videre; pecora enim terræ, hoc est, homines gulæ tantum & luxuriæ dediti, faciliùs respiscunt à diaboli laqueo, quàm qui prudentes sunt in oculis suis. *Dispersit igitur superbos mente cordis sui*; quia ex omni genere su-

re superborum quosdam conterit, ut in æternum pereant, & quosdam humiliat, ut ad vitam redeant.

Deposuit potentes de sede & exaltavit humiles. Primò Dæmones rectores tenebrarum harum, qui potentes erant in effectu malitiæ suæ, à sua potentia infirmavit, & exterminans Iebusæum in Ierusalem, regni sui sedem in ea collocavit. *Deposuit potentes de sede*, quando pervenit sermo ad Regem Ninive, hoc est, usque ad imperatores hujus seculi, & descendit de solio suo indutus sacco & cinere, & humiliavit se, *Ion. 3.* ut ab ira Dei declinaret. Deposuit Saul: & exaltavit David, *2. Reg. 6.* deposuit & superbum Achab de sede: sicut ad Prophetam suum dicit, *3. Reg. 21. Non vidisti humilitatem Achab coram me?* Sed quia in humilitate non permansit; ideò exaltavit humilem: sed superbum damnavit. Deponit etiam quotidie potentes hujus seculi; alios quidem ad supplicium æternum: alios ad humilitatis regnum. Habet enim in manu suâ stateram suam: & cui vult miseretur: & quem vult indurat, *Rom. 9.* Cur autem hunc depositum damnat, & hunc repositum salvat: ipse sibi in thesauris suis reconditum servat. Unum hoc pro certo scire licet; quia non humiliamur, non solvamus.

Esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes. Priùs humiliavit, postea pavit; Prophetiæ spiritus est; futura jam quasi præterita narrat; nondum enim bonis impleti sunt esurientes. Si enim bonis impleti; quomodo esurientes? Et si esurientes; quomodo bonis impleti? nisi fortè dicamus secundùm illud *1. Pet. 1. In quem concupiscunt Angeli prospicere:* qui tamen semper vident faciem Patris, & esurientes sunt, & impleti bonis habent desiderium in satietate, & satietatem in desiderio; sed satietas illa sine fastidio, & esuries sine cruciatu; imò ipsa beata esuries semper satiat eos. Sed non sicut in patria, sic in via sitiunt & esuriunt justitiam. In Patria saturabuntur, cùm manifestabitur gloria,

ria, & tamen etiam hîc in via esurientes implentur bonis: malis evacuatur; implentur bonis, hoc est, Spiritus sancti donis. Esurientes implentur, non fastidientes, pauperes saturantur: nam divites dimisit inanes. Dives erat Elaü, ideò fratris sui dona non curavit. *Habeo*, inquit, *Gen. 33. plura, sint tua tibi*. Dives erat Iethro sacerdos cognatus Moyfi *Num. 10.* ideò noluit consentire, ut iret cum eo ad bona quæ promiserat Deus Israël. Dives Hiram Rex Tyri; ideò civitates quas separabat ei Salomon, parvè pendit, *3. Reg. 9.* Nunquam ergo tibi plenus & dives videaris: ne inanis & vacuus dimittaris. Dic semper Domino Deo tuo. *Ege- nus & pauper ego sum, psal. 69.* In manu tua Domine panis & vestimentum est animæ meæ; si dederis mihi panem ad edendum, & vestimentum quo operior: eris mihi in Deum, & lapis iste in signum, *Gen. 28.* Si autem Ægypto dederimus manum & Assyriis, ut saturemur pane, *Thren. 5.* jam extendimus manus nostras ad Deum alienum. Ad hoc ergo pascit, & vestit nos Deus in via ista & esurientes implet bonis consolationibus suis, ut tandem efficiamur Israël, id est, contemplativi.

Tunc enim, hoc est, in contemplatione, *suscepit Israël puerum suum.* Quam diu Jacob vocatur, in laboribus sudat: in alieno quidem, sed fideliter servit: at ubi ad patrem suum cum sua substantia regreditur; jam tunc aliud nomen sortitur; hoc est *Israël*: quia suscepit Israël puerum suum. Suscepit revertentem de Mesopotamia Syriæ, fatigatum laboribus, & ærumnis: spirantem jam ad videndam faciem patris. Suscepit mittendum, suscepit perficiendum: & usque ad faciem suam perducendum. *Suscepit Israël puerum suum*: non superbum, sed humilem: non pilosum, sed lenem, non venatorem, sed pastorem. Et quare suscepit eum? *Recordatus misericordie sue*, hæc sola causa est quare suscepit eum: ut ostenderet divitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. Videbatur oblitus esse mi-
Y 2
fereri

fereri Deus: quando usque ad finem seculorum distulit mittere Filium suum. Sed recordatus, quod nunquam oblitus fuit: ut nos semper memores simus, & in æternum misericordias Domini cantemus. *Suscepit Israël puerum suum.* Suscepit naturam; suscepit causam; suscepit negotium ejus, suscepit pater filium suum: suscepit in filio puerum suum, id est totum corpus ejus, à primo justo usque ad novissimum. Suscepit eum in odorem suavitatis sacrificium vespertinum: suscepit eum in hæreditatem immarcessibilem, & incontaminatam conservatam in cælis. Nota quod finalis versus cantici hujus misericordia est. A misericordia incepit; à misericordia finit; circa misericordiam ubique versatur.

Sicut locutus est ad patres nostros Abraham & semini ejus in secula. Ultimus iste versus est, qui decalogum adimplet, qui in decem cortinis consummat tabernaculum. In hoc versu & promissorum Dei veritas, & utriusque testamenti auctoritas, & omnium credentium unitas comprobatur, & convenienter ad omnia; & ad singula, quæ superius dicta sunt, refertur: quasi diceret, hoc & hoc fecit mihi qui potens est, & misericors & justus, & verax in omnibus verbis, & operibus suis. Ita, inquam, opere complevit omnia: *Sicut locutus est ad patres nostros.* Et semel quidem locutus est Deus qui creavit omnia; sed quod in ipso semel æternaliter factum est: his quæ temporaliter decrevit, semel indicari non potuit. Unde multifariam multisque modis locutus est Deus Patribus, *Hebr. r.* sed tamen non nisi perperam & obscure, & perpauci de hoc verbo cognoverunt: donec novissimè locutus est nobis in Filio, qui semetipsum expressius intimavit. Necdum tamen verbum illud nisi per speculum in ænigmate, & à paucissimis videtur, donec tandem novissimè in splendoribus Sanctorum, ex utero Patris ante luciferum genitus, ab electis cognoscetur. Ab initio ergo, locutus est ad patres nostros, quod
in fine

in fine seculorum cœpit declarare: & unus idemque lapis, & antiquos & novos filios in unius fidei charitatisq; compagem colligaret; essetque una columba, & una speciosa, & quæ venturum credidisset, & quæ venientem excepisset. Inter quos utique patres, egregius, & princeps, & maximus fuit Abraham, in cuius semine æstimantur fideles omnes: quibus etiam non loquitur Deus per columnam nubis in die; & per columnam ignis in nocte, & loquitur in secula superventura, non per speculum, aut per visionem, aut per somnium; sed per se ipsum loquitur semel in omnibus, facie ad faciem; cum tradiderit Regnum, Deo & patri, *1. Cor. 15.* & erit Deus omnia in omnibus.

LAMENTATIO VIRGINIS MARIÆ.

Tom. 5. pagin. 381.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut possim flere per diem & noctem, donec seruo suo Dominus Iesus appareat visu, vel somno consolans animam meam? O vos filiæ Hierusalem, sponsæ dilectæ Dei, una mecum lacrymas fundite, donec nobis vester sponsus in sua speciositate benignus appareat, vel occurrat. Recolite, recolite, & sedulâ mente pensate quàm sit amarum ab ipso separari, cui vos promisistis ac nupsistis, cui vos in omni sanctitate vovistis. Vovistis vota, reddite ea: vos ipsas Christo vovistis: vos ipsas Christo reddite. Currite filiæ: currite virgines sacræ, currite matres Christo castitatem voventes, omnes ad virginem currite quæ peperit Christum. Ipsa enim portavit Regem gloriæ, illum omni petenti datura. Ipsa genuit eum, lactavit eum, die octavâ circumcidit, & quadragesima præsentavit in templo, duos turtures, vel duos pullos columbarum pro eo offerens in holocaustum.